

Skolforskningspodden avsnitt 8: Feedback i skrivundervisningen

INFORÖST 1: Praktiknära skolforskning – vad är det?

INFORÖST 2: Vad finns det för forskning inom just ditt ämne?

INFORÖST 3: Undervisning på vetenskaplig grund – hur gör vi?

INFORÖST 4: Välkommen till Skolforskningspodden. I dagens avsnitt diskuterar vi feedback i skrivundervisningen. När i skrivprocessen fungerar feedback bäst och vad bör lärare uppmärksamma för att främja elevers skrivutveckling?

Dagens gäster är Johan Samuelsson, Karlstad universitet och Kristina Nygren, gymnasielärare i svenska och kommunikation vid Hagagymnasiet i Norrköping. Johan jobbade tidigare på Skolforskningsinstitutet och var projektledare för översikten och Kristina ingick i en referensgrupp som läste och kom med kommentarer på ett manus till översikten. Programledare är Alva Appelgren.

ALVA: Hej, idag ska vi prata om feedback i skrivundervisningen. Jag sitter här med Johan Samuelsson som har gjort en forskningsöversikt om det här, hej Johan.

JOHAN: Hej hej.

ALVA: Det finns ju så många sorters feedback, vad är det ni har tittat på för typ av feedback?

JOHAN: Vi var tvungna att göra avgränsningar, så vi valde dels att fokusera på feedback som lärare ger till elever, alltså inte kamratfeedback, så det var ett medvetet val eftersom vi var intresserade av lärares undervisning. Sen har vi inte avgränsat oss gällande om det är muntlig eller skriftlig feedback, utan det är lärares feedback och återkoppling till elever som har varit i fokus för oss.

ALVA: Det är också feedback inom skrivundervisning. Har du någon definition, vad är skrivundervisning?

JOHAN: Skrivundervisning kan handla om rätt mycket, det ena kan handla om det man kanske tänker på spontant: stavning, grammatik, meningsbyggnad, men det fanns en del studier så då

valde vi bort det av sådana skäl, inte för att det inte är viktigt, tvärtom, men vi valde att mer fokusera på skrivutveckling som handlar om processkrivande, genreskrivande, så det var ett medvetet val vi gjorde att titta på mer avancerade aspekter av skrivande och inte den första basala inlärningsnivån.

ALVA: Man blir nyfiken på vad ni fick fram för resultat i den här översikten. Kan du berätta?

JOHAN: Ja det första är att om man ska ge feedback och lägga ner tid och energi på det så bör det vara under skrivprocessen, under utveckling. Ger man feedback på en slutprodukt är det möjligt att inte eleven kommer kunna dra nytta av den. Så under process är det ena. En annan aspekt är just dialog och att möta eleven på dennes nivå och att man är överens om vad denne behöver utveckla. För har man inte en samsyn kring vilka brister och vilka möjligheter man ska utveckla som elev är det svårt att ge feedback. Sen spänningen mellan att vara för styrande, att vara för detaljrik och å andra sidan att låta eleven vara kreativ och bidra till sin egen utveckling. Blir man för styrande finns risk för att eleven tappar egenintresse och bara ber läraren om hjälp, och det är inte heller meningen.

ALVA: Just det. Alla elever är olika, och det här är också en aspekt av det hela. Hur tänker du kring det?

JOHAN: Det handlar just om detta: medvetandet om att man måste möta eleven och kolla om den har förstått feedbacken. Om man är i en stor klass ska man kunna hantera många olika typer, olika nivåer på kunskap, kunna anpassa sig och se vilka olika behov som finns.

ALVA: Ibland är det ju så att man inom olika forskningsfält har olika läger, att man är för eller emot olika saker, märkte ni av något sådant när ni arbetade med den här översikten om feedback? Var det något man säger i samhället kring feedback och som resultaten i den här översikten belyser, eller visar att det inte riktigt stämmer?

JOHAN: Jaa, det finns ju föreställningar om att all feedback är bra, att man kan ge feedback på samma sätt i alla sammanhang. Bland annat då tack vare Hattie som egentligen lägger sig på en väldigt generell nivå. När det gäller skrivutveckling så kan man ändå säga att nyttan av att gå in i specifika ämnen, specifika stadier, det är viktigt. Det gör Hattie gör till exempel, han kollar på väldigt många olika stadier, många olika nivåer, många olika typer av feedback också, det kan exempelvis vara den

korrigerande feedbacken som är av annan art, där det handlar om rätt och fel. Det funkar inte på samma sätt om det handlar om ett processkrivande eller genreskrivande.

ALVA: I översikten, vad var det för typ av studier som ingick?

JOHAN: Vi använde oss av en bred uppsättning studier. Det var kvalitativa studier, då var det både observationsstudier, intervjustudier, elever fick skriva om hur de upplevde feedback, men det var också mer av karaktären, några få effektstudier som mätte för- och eftertest, och även enkäter. Sen när vi skulle få ihop det här till en syntes så extraherades fakta ur respektive studie och utifrån centrala fakta och resultat försökte vi se mönster och teman som vi kunde identifiera som gemensamma, i de här studierna. Det var tillvägagångssättet. Man ska se de översikterna vi gör som, det är inte en enkel manual för hur du kan gå till väga, utan det ska snarare vara en inspiration för din undervisning om man jobbar som lärare, kring vissa teman och aspekter som man kan ta del av – exempelvis dialog – och då fundera på, i relation till min undervisning när kan det här vara relevant att använda? Eller att ge feedback under ett skrivförlopp, det får naturligtvis anpassas till karaktären på skrivuppgiften, beroende på sammanhang.

ALVA: Är det något jag glömt som du gärna tar upp?

JOHAN: Ja, sammanfattningsvis vill jag säga att tanken på att balansera mellan att lyfta fram uppenbara brister, men också att vara stödjande för att inte stjälpa skrivlusten, den balansen är viktig. Att inte vara för detaljerad, men att kunna vara konkret och peka på vad som behöver utvecklas. Men också att anpassa sig efter elevens intresse och förmågor, att gå ner på elevens nivå är viktigt. Och också att ha någon form av gemensam förståelse kring texter – att man stävar därefter – för att därigenom sen kunna ge förslag på vad som kan förbättras eller vilka brister det finns.

ALVA: Hur kan lärare använda sig av översiktens resultat?

JOHAN: Man får ta del av, veta vad det är för typ av studier som är inkluderade, och vi har ju väldigt mycket kvalitativa studier så generaliserbarheten ska användas med försiktighet. Men sen kan man inspireras och anpassa det till sin egen erfarenhet från feedback, göra det som en del av underlaget till hur man ska jobba med feedback.

- ALVA: Det här med att använda feedback är ju intressant. Hur använder du själv feedback?
- JOHAN: Det har jag gjort konkret är att jag går in och fokuserar på att ge återkoppling under arbetsuppgifternas förlopp, och då försöker jag leva som lär och peka på konkreta brister men också peka på vart man ska utveckla sig, mot vilka mål man ska nå. Så jag lägger alltid in pass, jag har ett frivilligt feedback-seminarium där jag läser en text, kommenterar och pekar framåt på vad studenten behöver utveckla. Det är väl det mest konkreta.
- ALVA: Ja, det var väl väldigt konkret. Det har varit inspirerande att höra dig berätta om översikten och nu ska vi få höra Kristina Nygren som är lärare i svenska. Hon har referensläst översikten och kommer att berätta om hur hon upplever att det är att använda sig av de här resultaten från översikten; det blir intressant. Tack Johan för att du var med och beskrev resultaten från översikten.
- JOHAN: Tack själv.
- INFORÖST 5: Du lyssnar på Skolforskningspodden – där undervisning och forskning möts.
- ALVA: Kristina, du har läst den här systematiska översikten. Men innan vi går in på det får du gärna berätta var du jobbar och så.
- KRISTINA: Ja just nu jobbar jag på Hagagymnasiet i Norrköping, jag har jobbat här i sju år och tidigare har jag jobbat i Finspång, Katrineholm och Motala. Jag har jobbat i 30 år som lärare.
- ALVA: Då kan du säkert svara på frågorna jag har om översikten. Vill du ge några exempel på hur du som lärare använder dig av just den här översikten för att utveckla din undervisning?
- KRISTINA: Det jag direkt reagerade på var önskan och tanken jag hade om att kunna jobba lite annorlunda med återkoppling efter att ha läst och deltagit i feedbacken kring framtagandet av den här rapporten. Jag känner att tidigare har jag mest jobbat med att ge feedback efter att eleverna har skrivit en utredande text, PM eller liknande, och sen gett återkoppling på den och vad de ska tänka på till nästa gång de skriver en liknande text, men det jag blev inspirerad av här var att försöka ge feedback och återkoppling medan de jobbar med texten. Det är en utmaning, det är svårt att hinna med, men det behöver inte betyda att jag som lärare alltid ger återkoppling, utan eleverna kan hjälpas åt och ge varandra feedback, det brukar kallas kamratrespons. Så det har jag jobbat lite mer med, och även mer med kollektiv respons, inte att plocka

upp en enstaka elevtext och visa, utan kanske snarare ha några exempel från olika texter: så här kan man inleda en text, diskutera vad är bra och mindre bra i den här typen av inledning till exempel. Det kan handla om struktur i text och språknivå och sådana saker. Så det har jag försökt göra mer återkommande nu.

ALVA: Har ni märkt att en viss typ av återkoppling fungerar extra bra?

KRISTINA: Ja, jag jobbade lite med det här förra året och intervjuade flera fokusgrupper kring just det här med bedömning, och kom fram till att återkopplingen funkar bäst om det finns någon form av muntligt inslag. Alltså elever som bara får digital feedback i olika matriser, det fungerar sämst, för man kan inte omsätta den återkopplingen i praktiken. Man har för många frågor kring vad lärare menar och hur man ska gå vidare, och när man sen blir uppmanad att sök upp mig när du har frågor, det gör man inte i någon större utsträckning. Utan det elever säger är att det spelar ingen roll om återkopplingen finns digitalt eller i en pappersmatris, men samtalet med läraren är helt avgörande för om man ska ta till sig återkopplingen. Sen är det tidskrävande, men som jag ser det tjänar man in den tiden i slutändan.

ALVA: Det känns logiskt att olika sätt att ge återkoppling på, digitalt eller om man har en person att prata med, att det faktiskt skiljer sig, som du har erfarenhet av.

KRISTINA: Ja verkligen.

ALVA: Hur använder du översikten i samtal med andra kollegor?

KRISTINA: Ja vi jobbar ganska mycket med bedömning och återkoppling. Dels kollegor emellan inom samma kurs, samma ämne, men även i arbetslag. Det är inte så att jag direkt visat översikten, men jag har tagit med mig synpunkter från den och vi har pratat om det. Att kunna ge feedback tidigare i elevernas arbete, det tycker jag vi ha börjat jobba med mer konkret och konstruktivt.

ALVA: Bra att kunna dela med sig med kollegorna. Ni kanske redan jobbade med något som togs upp i översikten?

KRISTINA: Så är det. Hagagymnasiet låg ganska långt fram kändes det som när jag kom hit, just att jobba med formativ bedömning, att man inte enbart tittar på slutprodukter utan försöker jobba med det konstruktivt under resans gång. Så vissa delar känner jag mig stärkt i, att så här jobbar vi faktiskt, så här gör vi redan. Och vi tittar mycket på hur man på bästa sätt får eleverna att använda sig av återkoppling, ska det vara digitalt, muntligt, skriftligt,

vilken typ av återkoppling fungerar? Det jobbade vi med ganska mycket under förra läsåret.

ALVA: Det är bra att du tar upp att ni redan jobbar med många av sakerna, men att det stärker de arbetssätt ni jobbar med.

KRISTINA: Ja precis.

ALVA: Hur tänker du kring det här med typen av forskning som finns i översikten?

KRISTINA: Det jag reagerade på var att det finns så mycket forskning inom det här området i vissa delar av världen, i USA till exempel, men att det inte verkar finnas lika mycket här i Europa. Och det kan man fråga sig varför, det vore intressant att se hur det är här också. Det jag kände mig stärkt i själv, och som det pratas mer och mer om, är vikten av goda relationer. Det ingår ju i det här samtalet kring återkoppling, både undervisning och återkoppling fungerar ju som bäst om man har skapat goda relationer med sina elever, det faller annars.

ALVA: Och det hänger ju så väl samman hur man återkopplar till varandra. Är det något mer du vill tillägga, för de läsare som vill ta sig an den här översikten?

KRISTINA: Nej jag tänker att verkligen trycka på vikten av återkoppling just kring skrivande. Som elev hamnar man ibland i någon slags famlande tomrum när man inte riktigt vet hur man ska göra. Man har fått instruktioner, man har textexempel och man har diskuterat hur man ska skriva PM till exempel, eller någon annan typ av text. Det känns som att elever mer och mer behöver den snabba och tätt återkommande feedbacken, som gärna får vara lite positiv och lite berömande också, att man inte bara petar i det här som kan bli bättre, utan att man startar med att förstärka det som är bra i texten. Det upplever jag också är en framgångsrik väg, oavsett återkoppling, att man verkligen stärker det som är positivt för då överbryggas det en del av det här som man behöver nyansera och förbättra.

ALVA: Det låter klokt att inte bara peta i det som ska korrigeras utan också få höra vad man gjort bra också.

KRISTINA: Ja för alla texter, oavsett hur de ser ut, innehåller ju något som är bra och kan man då börja nysta i den delen så kan man smidigt komma in på att det här kan du tänka på till nästa gång du skriver, eller testa och se hur det blir om du ändrar den här

inledningen eller om du utvecklar språket på det där sättet, vad får det för effekt? Man jobbar nästan lite laborativt kring texter.

ALVA: Det låter inspirerande, tycker jag.

ALVA: Rent praktiskt, tycker du att den här rapporten är till nytta för professionen?

KRISTINA: Ja det kommer jag ihåg att vi diskuterade ganska mycket när jag och en kollega, från Ebersteinska här i Norrköping, hjälpte till med framtagandet av den här översikten och gav feedback. Vi diskuterade mycket: hur ska det här komma ut till lärare? Vi diskuterade också om det skulle ingå i förstelärarskapet, och det gör det ju på sätt och vis, att man ska sätta sig in i aktuell forskning. Men någon form av komprimerad sammanfattande variant av den här rapporten borde vara möjligt för vanliga lärare att ta till sig, för det är också sånt vi diskuterar när vi har ämnesträffar – att vi har tentaklerna ute och försöker hitta nya rön, via facktidningen eller via Facebook-grupper som man kommer i kontakt med nya rön, så diskuterar vi det när vi har ämnesträff. Så det är ju viktigt, absolut.

ALVA: Tack Kristina. Det var allt för oss i det här avsnittet.

INFORÖST 6: Du har lyssnat på Skolforskningspodden, en podd där undervisning och forskning möts. Vi finns också på webben, skolforskningsportalen.se.